

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการจัดการเขตพื้นที่ที่เตรียมประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ ของอุทยานแห่งชาติแม่ตะไคร้ ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน นายวิรัช คำลือ

ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม)

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ ศาสตราจารย์ ดร.อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์

บทคัดย่อ

การศึกษา “การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการจัดการเขตพื้นที่ที่เตรียมประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ” ของชุมชนตำบลแม่ทา ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่เตรียมประกาศอุทยานแม่ตะไคร้ นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาถึงระดับความรู้ความเข้าใจของประชาชนต่อกระบวนการจัดการเขตพื้นที่ที่เตรียมประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ 2.) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการเขตพื้นที่ที่เตรียมประกาศอุทยานแห่งชาติ และ3.) วิเคราะห์และเสนอแนะเชิงปฏิบัติและเชิงนโยบายแก่รัฐที่ให้โอกาสประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการเขตพื้นที่ที่เตรียมประกาศอุทยานแห่งชาติ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยบูรณาการเทคนิคการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยเริ่มวิเคราะห์ศึกษาเอกสารที่เป็นแนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเป็นกรอบการศึกษา ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายได้แก่ การสอบถามและการสัมภาษณ์วิเคราะห์ชุมชน การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีที่ได้ศึกษามาแล้ว สรุปผลการศึกษา ดังนี้

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ แบ่งประชากรเป็นสองกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มประชาชนทั่วไปและกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย สมาชิกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลแม่ทานักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่รัฐ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย กลุ่มตัวอย่างมีอายุ 40-50 ปีมากที่สุด และอายุต่ำกว่า 20 ปี น้อยที่สุด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในชั้น

ประถมศึกษา และส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยมีรายได้ต่อปีอยู่ระหว่างมากกว่า 30,001 บาท มากที่สุด

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนที่อาศัยในพื้นที่เตรียมประกาศอุทยานแห่งชาติ ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจต่อกระบวนการจัดตั้งพื้นที่อุทยานในระดับดี โดยมีความรู้ด้านการดำเนินการของภาครัฐมากที่สุด ในส่วนเรื่องความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความต้องการมีส่วนร่วมด้านการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติในเขตพื้นที่เตรียมประกาศอุทยานมากที่สุด แต่ในภาวะปัจจุบันประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรในระดับค่อนข้างต่ำ ในเรื่องด้านการบริหารผลประโยชน์ในเขตพื้นที่เตรียมประกาศอุทยานแห่งชาติที่ประชาชนมีส่วนร่วมต่ำ และประชาชนมีส่วนร่วมต่ำสุดในการจัดการพื้นที่ป่าชายในอุทยานแห่งชาติประชาชนมีส่วนร่วมต่ำสุด

ด้านการเปิดโอกาสของภาครัฐต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในเขตพื้นที่เตรียมประกาศอุทยานแห่งชาติมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ และ ด้านการบริหารผลประโยชน์ในเขตพื้นที่เตรียมประกาศอุทยานแห่งชาติ

ด้านปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจต่อกระบวนการจัดตั้งพื้นที่อุทยานจากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจต่อกระบวนการจัดตั้งพื้นที่อุทยานมี 4 ปัจจัย ได้แก่ เพศ บทบาททางสังคม ระดับการศึกษา รายได้ ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อกระบวนการจัดตั้งพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ได้แก่ อายุ การประกอบอาชีพ ระยะเวลาที่อยู่อาศัย

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ได้เสนอแนะให้รัฐดำเนินงานทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการในพื้นที่เตรียมประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติแม่ระไคร้แห่งนี้

The results of this study were as follows. Most of the samples were males, aged between 40-50 years old with mostly primary educational qualification, and engaged in agriculture with income about 30,001 baht annually. The samples lived in the national park preparation area, and fairly understood the national park preparation establishment process, but had most knowledge about the state operation. They needed at the highest degree to participate in the natural resource management in the preparation area. However, the samples stated that they had a low degree of participation in natural resource management and benefit sharing in the area at the current stage, particularly, the merchandise area management.

The key informants, who were the national park officials stated that they openly let the local people involve in the natural resource management in the national park preparation area at the highest degree, as well as in the natural resource conservation and benefit sharing management. There were 4 factors affecting the levels of knowledge and understanding in the national park establishment process. Those were sex, educational qualifications and income. The factors that did not affect such levels were age, occupation and living period. Based on this study, a number of recommendations for the Government were made at the policy-making and operational levels for conducting the Maetakrai national park preparation area.